

परुच्छेपो दैवोदासिः । १-५ मित्रावरुणौ, ६-७ लिङ्गोक्ताः । अत्यष्टिः, ७ त्रिष्टुप्

प्र सु ज्येष्ठं निचिराभ्यां बृहन्नमो हव्यं मतिं भरता मृळयद्भ्यां स्वादिष्ठं मृळयद्भ्याम् । ता सम्राजा
घृतासुती यज्ञेयज्ञ उपस्तुता । अथैनोः क्षत्रं न कुतश्चनाधृषे देवत्वं नू चिदाधृषे ॥ १.१३६.०१

निचिराभ्याम्- पुराणाभ्याम् । स्वादिष्ठं मृळयद्भ्याम्- सोमानुभवेन तुष्टाभ्याम् । ज्येष्ठम्- श्रेष्ठम् ।
बृहत्- महान्तम् । नमः- नमस्कारम् । हव्यम्- सोमम् । मतिम्- ध्यानम् । प्र- प्रकर्षेण । सु- सुष्ठु ।
भरत- वहन्तु । ता- तौ । सम्राजा- राजानौ । घृतासुती- ज्योतिष्प्रापकौ । यज्ञेयज्ञे - सर्वोपासनेषु ।
उपस्तुता- स्तुतौ । अथ- स्तुतिभूतमन्त्रग्रहणानन्तरम् । एनोः- एतयोः । क्षत्रम्- ईशानशीलत्वम् ।
देवत्वम्- देवतात्वम् । कुतश्चित्- कुत्रापि । न आधृषे- न आधर्षितुं शक्यं भवति ॥१॥

अदर्शि गातुरुरवे वरीयसी पन्था ऋतस्य समयंस्त रश्मिभिश्चक्षुर्भगस्य रश्मिभिः । द्युक्षं
मित्रस्य सादनमर्यम्णो वरुणस्य च । अथा दधाते बृहदुक्थ्यं वय उपस्तुत्यं बृहद्वयः ॥

१.१३६.०२

गातुः- गमनशीलः । वरीयसी- श्रेष्ठः । ऋतस्य पन्थाः- प्रकृतिनियतिभूतसत्यस्य मार्गः । उरवे-
विस्तारभावाय । अदर्शि- दृश्यते । चक्षुः- तपोलब्धचक्षुः । भगस्य- आत्मसूर्यस्य । रश्मिभिः-
चित्किरणैः । समयंस्त- सङ्गतं भवति । मित्रस्य- प्रेमाधिदैवतस्य । अर्यम्णः- औदार्याधिदैवतस्य ।
वरुणस्य- ऋताधिदैवतस्य । सादनम्- सद्यः । द्युक्षम्- द्युतिनिवासं भवति । अथ- अनेन कारणेन ।
बृहत्- महान्तम् । उक्थ्यम्- मन्त्रोक्तम् । उपस्तुत्यम्- प्रशंसनीयम् । वयः- आयुषमुज्जीवनं वा ।
दधाते- मित्रावरुणौ धारयतः ॥२॥

ज्योतिष्मतीमदितिं धारयत्क्षितिं स्वर्वतीमा सचेते दिवेदिवे जागृवांसा दिवेदिवे।
ज्योतिष्मत्क्षत्रमाशाते आदित्या दानुनस्पती। मित्रस्तयोर्वरुणो यातयज्जनोऽर्यमा
यातयज्जनः ॥ १.१३६.०३

स्वर्वतीम्- स्वर्गवतीम्। ज्योतिष्मतीम्- ज्योतिर्मयीम्। अदितिम्- अखण्डप्रकृतिम्। क्षितिम्-
भूमिदेवीम्। भूमिरखण्डप्रकृतेः प्रतीकभूता। दिवेदिवे- प्रतिदिनम्। जागृवांसा- जागरणशीलौ।
धारयत्- धारयन्तौ। आ- आभिमुख्येन। सचेते- सङ्गच्छेते। ज्योतिष्मत्- विज्ञानयुक्तम्। क्षत्रम्-
आधिपत्यम्। आशाते- प्राप्तुः। आदित्या- अखण्डप्रकृतिजौ। दानुनस्पती- दानपालकौ। तयोः-
मित्रावरुणयोः। मित्रः। यातयज्जनः- जननियोजकः। वरुणो यातयज्जनः। अर्यमा यातयज्जनः ॥३॥

अयं मित्राय वरुणाय शंतमः सोमो भूत्ववपानेष्वभगो देवो देवेष्वभगः। तं देवासो जुषेरत्
विश्वे अद्य सजोषसः। तथा राजाना करथो यदीमह ऋतावाना यदीमहे ॥ १.१३६.०४

अयम्- एषः। सोमः- रसः। मित्राय वरुणाय। अवपानेषु- अनुभूतिसमये। शंतमः- मङ्गलः।
भूतु- भवतु। देवः- सोमः। देवेषु। अभगः- आभजनीयो भवतु। तम्- सोमम्। सजोषसः-
समानप्रीतयः। विश्वे देवासः- सर्वे द्योतकाः। अद्य- इदानीम्। जुषेरत्- सेवन्ते। यत्- यं सोमम्।
ईमहे- देवतार्थं प्राप्तुमः। तं सोमम्। ऋतावाना- सत्यस्थौ। राजाना- नृपौ। तथा- अन्यदेववत्।
करथः- अनुभवतम् ॥४॥

यो मित्राय वरुणायविधज्जनोऽनर्वाणं तं परि पातो अंहसो दाश्वांसं मर्तमंहसः। तमर्यमाभि
रक्षत्यृजूयन्तमनु व्रतम्। उक्थैर्य एनोः परिभूषति व्रतं स्तोमैराभूषति व्रतम् ॥ १.१३६.०५

यः। जनः। मित्राय- स्नेहाधिदैवताय। वरुणाय- ऋताधिदैवताय। अविधत्- परिचरति। तम्।
दाश्वांसम्- दातारम्। अनर्वाणम्- अनल्पम्। परि- परितः। अंहसः- पापभावनातः। पातम्-

रक्षतम्। तम्। ऋजून्यन्तम्- आर्जवसंपन्नम्। अर्यमा- आर्यशीलः। व्रतमनु-
प्रकृतिनियत्यनुस्यूतजीवनमनु। रक्षति- पालयति। यः। एनोः- एतयोर्मित्रावरुणयोः। व्रतम्-
नियतिम्। स्तोमैः- मन्त्रैः। परिभूषति आभूषयति- प्रकर्षेण आभिमुख्येन मण्डयति ॥५॥

नमो दिवे बृहते रोदसीभ्यां मित्राय वोचं वरुणाय मीळुषे सुमृळीकाय मीळुषे। इन्द्रमग्निमुप-
स्तुहि द्युक्षमर्यमणं भगम्। ज्योग्जीवन्तः प्रजया सचेमहि सोमस्योती सचेमहि ॥ १.१३६.०६

महते- बृहते। दिवे- आकाशाय। नमः। रोदसीभ्याम्- तत्स्थाभ्यां द्यावापृथिवीभ्याम्। नमः।
मित्राय- स्नेहाधिदैवताय। सुमृळीकाय- आनन्दकराय। मीळुषे- रुद्राय वेगाधिदैवताय। वरुणाय-
ऋताधिदैवताय। नमः। वोचम्- अवदम्। इन्द्रम्- ईश्वरम्। अग्निम्- सर्वभूतहितक्रतुम्। द्युक्षम्-
द्योतननिवासम्। अर्यमणम्- औदार्याधिदैवतम्। भगम्- सौभाग्याधिदैवतम्। उप स्तुहि-
नमस्करु। ज्योग्जीवन्तः- दीर्घायुषः। प्रजया- सन्तत्या। सचेमहि- सङ्गता भूयास्म। सोमस्य-
रसाधिदैवतस्य। उती- रक्षाशक्त्या। सचेमहि- भूयास्म ॥६॥

उती देवानां वयमिन्द्रवन्तो मंसीमहि स्वयंशसो मरुद्भिः।

अग्निर्मित्रो वरुणः शर्म यंसन्तदश्याम मघवानो वयं च ॥ १.१३६.०७

देवानाम्- द्योतनशक्तीनाम्। उती- रक्षया। मरुद्भिः- प्राणविशेषैः। इन्द्रवन्तः- ईशानशक्तियुक्ताः।
स्वयंशसः- आत्मानुभवसंपन्नाः। वयम्। मंसीमहि- ध्यायामः। अग्निर्मित्रो वरुणः। शर्म-
यन्मङ्गलम्। यंसन्- प्रायच्छन्। तत्। मघवानः- सम्पद्वन्तः। वयं च। अश्याम- अनुभवाम ॥७॥